

Fogalmak

liga
mágnásvagyon
társuralkodó
Garai-Cillei liga
Sárkány-lovagrend
királyi tesztvényjog/
placetum regium
szabad kir. városok /
tárnoki v.
városi dekrétumok
telekkatonaság
királyi főkegyúri jog

Földrajzi helyek

Novigrad (Horvát.)
Rigómező
Nándorfehérvár
Dalmácia
Konstanz (Svájc)

Személyek

Nagy Lajos
Mária
Hedvig
Lackfiak
IV. Károly
Garai Miklós
Erzsébet
Lajos (orléans-i h.)
V. Károly
Horváti család
Kis Károly nápolyi k
Cillei Hermann
Ozorai Pipó
Stiborci Stibor
Lackfi István
Cillei Borbála
Husz János
Habsburg Albert

Fontos évszámok

1382, 1387,
1401, 1404,
1405,
Külpo:
1389, 1396,
1397, 1411,
1414-18,
1431, 1431,
1433, 1437

1. Trónra kerülése Nagy Lajos halála után

- Nagy Lajos halálával (1382) kihalt a magyar Anjou-ház férfiága, ezért két lánya között osztotta fel a birodalmat → Hedvig lengyel, Mária magyar királynő lett
- Egyértelmű volt, hogy aki Mária férje lesz, az lesz az ország uralkodója
- A bárók három pártba tömörültek:

■ **Lackfiak** →
Luxemburgi Zsigmond,
Mária vőlegénye

(IV. Károly német-római
császár fia, Vencel német és
cseh király öccse)

■ **Garaiak** (Garai Miklós
nádor és Erzsébet
anyakirályné) →
Lajos orléans-i herceg

(V. Károly francia király
gyermeke)

■ **délvidéki**
Horváti család →

Kis Károly nápolyi király

- Zsigmond Csehországba menekült.
- Kis Károlyt a horvátiak megkoronázták 1385-ben, majd 40 napi uralkodás után Erzsébet és Garai Miklós megölette. Bosszúból a Horváti család elfogta Erzsébetet, a nádort és lányát, Máriát. A nádort lekaszábolták, Máriát és Erzsébetet Novigrad várába zárták.
- A bárók jobb híján Zsigmond oldalára álltak, akit 1387-ben megkoronáztak, mint társuralkodót.

Egyezsége a ligákkal

- Zsigmond uralkodásának első pár évében mindent megtett, hogy az őt trónra segítő bárók jóindulatát biztosítsa. Egyezséget (ligát) kötött bizonyos csoportokkal, így pl. Lackfi István lett a nádor.
- A földadományok következtében a várbirtokrendszer összeomlott, a királyi várak száma a töredékére esett. Ekkor kezdtek kialakulni a hatalmas, földesúri mágnás-vagyonok.

Önállósodás

- Később Zsigmond hatalmának megszilárdításába kezdett, hozzá hú, új urakat emelt a bárók közé a köznemesek soraiból (Cillei Hermann, Ozorai Pipó és Stiborci Stibor). Ez belpolitikai válságba torkollt.
- 1401-ben Zsigmond fogságba esett, ahonnan Garai Miklós segítségével szabadult. Az ország gondjai azonban nem oldódtak meg, a sértett nagybirtokosok újra szervezkedni kezdtek, de Zsigmond hívei felszámolták az ellenállást.
- Szabadulása után a király főként azokat jutalmazta, akiknek a győzelmét köszönhette. → Így alakult meg a hozzá hú urakat tömörítő Garai-Cillei liga és a Sárkány-lovagrend. Második felesége Cillei Borbála lett.

2. Belpolitikája

- Hatalma megszilárdítása után függetlenítette magát a báróktól:
 - A királyi tanácsba főpapok és bárók mellett köznemesi származású szakembereket is bejuttatott.

- (2) A megmaradt királyi birtokokat nem adományozta el, élükre királyi tisztségviselőket nevezett ki
- (3) **Bíraskodási, adókvetési jogkör**t adott a köznemeseknek (~nemesi vármegyéknek)
- (4) **1404**-ben bevezette a királyi tetsvényjogot (placetum regium), ami alapján a **pápai bullákat csak a király előzetes beleegyezésével** lehetett felolvasni
- (5) **1405-ös városi dekrétumaival segítette a polgárság helyzetét:**
 - ✓ a legfejlettebb városoknak **kiváltságokat** adott (~szabad királyi várások, v. tárnoki városok): Buda, Kassa, Eperjes, Sopron, Nagyszombat, Bártfa, Pozsony
 - ✓ **egységesítette** a súly- és hosszértékeket (a budaihoz igazította őket)
 - ✓ peres ügyekben **fellebbezési jogot** biztosított a polgároknak

3. Külpolitikája

A török ellen

- **1389**-ben a **rigómezei csatában** Szerbia a **török birodalom vazallus államává vált**, a török seregek 1390-től a magyar határszéleken portyáztak.
- **1396** őszén indított hadjáratának célja a török kiűzése volt a Balkánról és Jeruzsálem visszafoglalása. **A fegyelmetlen európai (kevés magyar, franci, angol, német, cseh) sereg Nikápolynál semmire sem ment az átgondolt török haderővel szemben.**
- **1397**-ben Zsigmond elrendelte a **telekkatonaság** felállítását: a birtokosok minden **20 jobbágy után** kötelesek voltak **egy-egy könnyűlovas íjászt** kiállítani. Ezt később 33 jobbágyonként egy katonára puhították, de így sem tartotta be senki.
- Zsigmond rájött, hogy a folytonos támadás helyett **erős védelmi vonalat** kell a török ellen létrehozni:
 - ✓ nagyszabású **várépítési** munkálatokba kezdett
 - ✓ a szerb fejedelemtől megkapta **Nándorfehérvárat** (Belgrád)
 - ✓ **ütközőállamokkal kötött megállapodásokat** (pl. Havasalföld)
- Mivel a **bevételei nem voltak elegendők**, Zsigmond királyi **birtokokat zálogosított el** főuraknak, városi adójövedelmeket **más külföldi uralkodónak kölcsönökért**. Gyakran szedett rendkívüli hadiadót.
- A török elleni küzdelmek alatt elveszítette Dalmáciát, ami visszakerült velencei fennhatóság alá.
- **Leverte** a Budai Nagy Antal-féle **erdélyi parasztfelkelést** (a tized beszédése ellen)

Nyugat-Európában

- Zsigmondot **1411**-ben egyhangúlag **német királlyá választották**, megnövekedett hatalmával pedig azonnal nagy szervezkedésbe kezdett
- **1414 ÉS 1418 KÖZÖTT** Svájcban **egyetemes zsinatot tartott Konstanzban**.
 - ✓ **lemondatta** a három különböző pápát, helyükre V. Mártont választotta
 - ✓ a püspökök nyomására **elítélte Husz Jánost**, aki nem vonta vissza tanait, így megégették
 - ✓ **elismertette a királyi főkegyúri jogot** (az egyházi hivatalokba a király jelöltjei kerülnek)
 - ✓ **elismertette a királyi tetsvényjogot**
- Bátyja, Vencel halálával **jogot formált a cseh trónra**, de konstanzi lépéseivel maga ellen hangolta a huszita cseheket, így kirobbant a **17 évig tartó huszita háború**, ami ellen kereszties háborút hirdetett.
- **1431**-ben a kelyhesek átpártoltak hozzá, és **leverték a táboritákat**, **Zsigmond cseh király lett**
- **1433**-ban a pápa **német-római császárrá koronázta**
- **1437**-ben **halt meg**, örökös hiányában **vejét**, Habsburg Albertet jelölte a királyi trónra.